

VERKLARING VOOR MEERTALIGHEID IN HET HOGER ONDERWIJS

Hoewel we erkennen dat dit document geen wettelijk bindend effect heeft, spreekt het een publiek engagement uit om actief en constructief bij te dragen tot de ontwikkeling van een beleid voor meertaligheid in het hoger onderwijs. De Verklaring kan ondertekend worden door hen die betrokken zijn bij meertalige geletterdheid en epistemologieën, taaldiversiteit en respect voor taalkundige rechten, en in het bijzonder door: (a) onderzoeks-/academische afdelingen, organisaties, federaties, verenigingen (met of zonder rechtspersoonlijkheid), (b) individuele personen, in hun hoedanigheid van leden van academische afdelingen en andere sociale instanties die actief betrokken zijn bij talen in het onderwijs.

PREAMBULE

Het internationaliseringsbeleid, dat van belang is voor een toenemend aantal instellingen voor hoger onderwijs en voor nationale en supranationale beleidsorganisaties, heeft tot doel - zo wordt althans beweerd - de kwaliteit van het hoger onderwijs te verbeteren in een wereld die steeds meer verbonden is. In het geval van de EU zijn beleidsinitiatieven op het gebied van internationalisering bedoeld om een grotere rechtvaardigheid tussen hoger onderwijssystemen te bereiken binnen de "Europese onderwijsruimte", waarbij transnationale samenwerking, partnerschappen tussen hoger onderwijsinstellingen en samenwerking tussen EU-lidstaten worden bevorderd om succesvol "inclusieve nationale onderwijs- en opleidingssystemen" te vormen. De internationalisering heeft echter steeds meer geleid tot het gebruik van het Engels als 'lingua academica', tot English Medium Instruction (EMI) en tot de 'verengelsing' van het hoger onderwijs. Ondanks het toenemende bewijs van de nadelen van het exclusieve gebruik van Engels in onderwijs, onderzoek, academische publicaties en netwerken, wordt steeds meer bevestigd door nationale autoriteiten en beleidsmakers dat Engels een middel zou zijn voor economische ontwikkeling, modernisering en wereldwijde communicatie. Het gebruik van het Engels ten koste van de officiële/nationale taal/talen, evenals regionale of minderheidstalen, kan echter leiden tot domeinspecifieke verwaarlozing en de afwijzing van de rechten van talen. Bovendien heeft het gebruik van het Engels ten koste van andere talen met of zonder belangrijk cultureel kapitaal gevolgen voor de linguïstische en culturele diversiteit, wat leidt tot verarming van sociale en epistemologische kennis.

ALGEMENE VERKLARING

De ondertekenaars van de "Verklaring voor meertaligheid in het hoger onderwijs", opgesteld door het Europees Burgerplatform voor meertaligheid (ECSPM), steunen de basisbeginselen van het "[Helsinki-initiatief voor meertaligheid in wetenschappelijke communicatie](#)"¹ en komen overeen bij te dragen tot beleidsbeslissingen en -praktijken die in overeenstemming zijn met Aanbeveling CM/Rec(2022)1 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over "[Het belang van meertalig en intercultureel](#)

¹ Hier volgt een samenvatting van het Helsinki Initiatief voor Meertaligheid <https://www.helsinki-initiative.org/en>: (1) De verspreiding van onderzoeksresultaten ondersteunen ten voordele van de samenleving door ervoor te zorgen dat: a) onderzoekers worden beloond voor het verspreiden van onderzoeksresultaten buiten de academische wereld en voor interactie met erfgoed, cultuur en samenleving, en b) gelijke toegang tot onderzochte kennis wordt verschaft in een verscheidenheid aan talen; (2) Nationale infrastructuren voor het publiceren van lokaal relevant onderzoek beschermen door ervoor te zorgen dat: a) tijdschriften zonder winstoogmerk en boekenuitgevers zowel over voldoende middelen als over de nodige ondersteuning beschikken om hoge normen van kwaliteitscontrole en onderzoeksintegriteit te handhaven, en b) nationale tijdschriften en boekenuitgevers gevrijwaard worden in hun overgang naar vrije toegang; (3) taaldiversiteit bevorderen in systemen voor de beoordeling, evaluatie en financiering van onderzoek door ervoor te zorgen dat: a) in het proces van evaluatie op basis van expertises, onderzoek van hoge kwaliteit gewaardeerd wordt ongeacht de taal waarin het gepubliceerd wordt of het publicatiekanaal, en b) wanneer op statistieken gebaseerde systemen gebruikt worden, er voldoende rekening gehouden wordt met tijdschrift- en boekpublicaties in alle talen.

[onderwijs voor de democratische cultuur](#)". Met betrekking tot het hoger onderwijs in het bijzonder, committeren de ondertekenaars zich aan:

- het gebruik van meerdere talen te waarborgen en te ondersteunen, naast de officiële taal of talen van hoger onderwijsinstellingen in bestuur, onderzoek en publicaties, onderwijs en communicatie,
- meertaligheid veilig te stellen en te versterken, met name in het onderwijs, transnationale onderzoekssamenwerking en
- vertrouwen op het gebruik van taaltechnologische hulpmiddelen voor diensten voor het onderwijs, die het gebruik van verschillende talen vergemakkelijken.

BEWUSTMAKING

De ondertekenaars van de ECSPM-Verklaring voor Meertaligheid in het Hoger Onderwijs committeren zich eraan bij te dragen tot de bewustmaking van de autoriteiten van hun universiteiten, alsook van de verantwoordelijken voor taalbeleid, taalbeheer en curriculumontwikkeling, directeurs van onderzoekseenheden, wetenschappers, onderzoekers, studenten, onderwijzend en administratief personeel, en de samenleving dat:

- 1) Vaardig zijn in iemands officiële/nationale taal, thuis-/erfgoed- of een andere geleerde taal garandeert geen epistemologische geletterdheid in die taal, die heel andere gesprekspraktijken met zich meebrengt dan dagelijkse basisgeletterdheid. Beide zijn echter belangrijk voor de betekenisconstructie in onderwijscontexten, zowel door studenten als docenten.
- 2) Wanneer men onderwijst of leert in een andere taal dan de eigen taal, kan/moet men niet verwachten dat men een variëteit spreekt die gelijk is aan de variëteit van een moedertaalspreker van deze taal.
- 3) Het is belangrijk dat universiteitsstudenten en -personeel aangemoedigd worden om gebruik te maken van alle talen en taalvariëteiten die ze in hun repertoire hebben voor zinvolle communicatie in verschillende contexten van hun academisch leven.

SPECIFIEKE AANBEVELINGEN

De ondertekenaars van de ECSPM-Verklaring voor Meertaligheid in het Hoger Onderwijs doen de volgende aanbevelingen voor beleidsmakers, transnationale, nationale of subnationale organisaties, agentschappen, universiteiten, onderzoeksinstituten, onderzoeksfinanciers en onderzoekers:

1. Bied mogelijkheden voor verschillende talen (niet alleen Engels) als instructietaal in programma's, cursussen, modules, naast de officiële taal van de instelling.
2. Er zijn veel "onzichtbare" talen in iedere onderwijsinstelling en er moet ruimte zijn voor die talen om zichtbaar te worden en erkend te worden.
3. Zorg voor randvoorwaarden voor taalkeuze om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen.
4. Zorg ervoor dat docenten die cursussen aanbieden in andere talen dan de officiële taal of talen van de instelling epistemologisch vaardig zijn in die talen.
5. Internationale studenten moeten geholpen worden om te integreren in de academische gemeenschap en daarom mogelijkheden krijgen voor ondersteuning en intensieve taallessen.
6. Vermijd uitsluitend eentalige/monoculturele ondervindingen (bv. zorg voor bibliografie, taaltechnologische hulpmiddelen, video's in verschillende talen).
7. Onderzoeksgroepen aan universiteiten moeten worden aangemoedigd om te beslissen welke taal of talen ze op verschillende momenten zullen gebruiken (tijdens interactie, verspreiding van onderzoeksresultaten, publicatie van resultaten).
8. Moedig vertaling en parallel gebruik van talen aan en investeer in taaltechnologische hulpmiddelen.

Vertaald door: Piet Van Avermaet
Gebruikte vertaaldienst: DeepL
Herzien door: Jos Swanenberg